

שבת כו ב

יוצא מוויקיטקסט ב־16 באוקטובר 2024

תלמוד בבלי

<< · כו ב · שבת · >>

מידע על מהדורת ויקיטקסט · דפים מכל רחבי ויקיטקסט
שמקשרים לעמוד זה · מהדורה מבוארת

תלמוד בבלי - גמרא | רש"י | תוספות | עין משפט | ראשונים
נוספים
על הש"ס: ראשונים | אחרונים

ר' שמעון בן אלעזר ותנא דבי ר' ישמעאל אמרו
דבר אחד ר' שמעון בן אלעזר הא דאמרן תנא
דבי ר' ישמעאל מאי היא דתני דבי ר' ישמעאל
הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם ופרט לך
הכתוב באחד מהן צמר ופשתים מה להלן צמר
ופשתים אף כל צמר ופשתים רבא אמר
שלשה על שלשה בשאר בגדים איכא בינייהו
דר' שמעון בן אלעזר אית ליה לתנא דבי ר'
ישמעאל לית ליה דכולי עלמא מיהת שלש על
שלש בצמר ופשתים מיטמא בנגעים מנלן
דתניא בגד אין לי אלא בגד ^אשלש על שלש

מנין ת"ל (ויקרא יג, מז) והבגד ואימא לרבות
שלשה על שלשה לאו ק"ו הוא השתא שתי
וערב מיטמא שלשה על שלשה מיבעיא אי
הכי שלש על שלש נמי לייתי בק"ו אלא שלשה
על שלשה דחזו בין לעשירים בין לעניים אתי
בק"ו שלש על שלש לעניים הוא דחזיין
לעשירים לא חזיין לא אתי בק"ו טעמא
דכתביה קרא הא לא כתביה קרא לא גמרינן
בק"ו ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר
בגדים אמר קרא (ויקרא יג, מז) בגד צמר ופשתים
בבגד צמר ופשתים אין מידי אחריני לא ואימא
כי אימעוט משלש על שלש אבל שלשה על
שלשה מיטמא תרי מיעוטי כתיבי (ויקרא יג, מז)
בגד צמר או [בבגד] פשתים חד למעוטי משלש
על שלש וחד למעוטי משלשה על שלשה
ולרבא דאמר שלשה על שלשה בשאר בגדים
איכא בינייהו לרשב"א אית ליה לתנא דבי רבי
ישמעאל לית ליה שלשה על שלשה בשאר
בגדים

רש"י

ר' שמעון בן אלעזר ותנא דבי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד - דמהיכא תיתי לר' שמעון למעוטי שאר בגדים מטומאה אי לאו דאית ליה הא דתנא דבי ר' ישמעאל והלכך יוצא מן העץ לאו דווקא נקט דה"ה לנוצה של עזים וכל מידי דלאו צמר ופשתים הוא ואידי דנקט יוצא מן העץ לענין סוכה נקט לה נמי לענין טומאה:

הואיל ונאמרו בגדים בתורה סתם - כגון בטומאת שרצים וטומאת מת דכתיב בטומאת שרצים או בגד או עור ובמת וכל בגד וכל כלי עור וכן בשכבת זרע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע וגו' ובציצית על כנפי בגדיהם:

ופרט לך הכתוב באחד מהן - בטומאת נגעים כלל תחלה ואח"כ פרט והבגד כי יהיה בו נגע צרעת כלל בבגד צמר כו' פרט אף כל בגדים הסתומים ילפי' במה מצינו דהוא בנין אב דאינו אלא צמר ופשתים:

שלשה - טפחים:

לר' שמעון אית ליה - דבהדיא תנא אין בו משום שלש על שלש אבל שלשה על שלשה דחזי אף לעשירים מיטמא ולקמן יליף מנליה בהו טומאה כלל הואיל ומנגעים יליף דאי לא יליף מנגעים מהיכא תיתי ליה לחלק בין פשתן לשאר מינין:

דכולי עלמא - בין לאביי בין לרבא אליבא דהני תנאי:

**בגד אין לי כו' - כלומר אי הוה כתיב בנגעים בגד אין לי
דמיטמא בנגעים אלא בגד שלם:**

**לעשירים לא חזיין - אין מקפידין להצניע ובטולי מבטלי
להו לא אתיין בק"ו:**

**וטעמא דכתביה קרא כו' - מסקנא דפירושה דמילתא היא
ובניחותא כלומר הלכך טעמא דכתב קרא והבגד לרבויינהו
הלכך מיטמו הא לא רבינהו לא מיטמו:**

**ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים - ושלש על
שלש בצמר ופשתים מיטמו מק"ו והאי רבויא לשלשה על
שלשה אתא ולשאר בגדים:**

**אמר קרא בבגד צמר - פרט אחר כלל למימר דאפי' גדול
דשאר מינין לא מיטמו בנגעים:**

**ואימא כי אמעיט - שאר בגדים משלש על שלש דבצמר
ופשתים אתי בק"ו משתי וערב אבל שלשה על שלשה
מיטמו מריבויא דוהבגד:**

**תרי מיעוטי כתיבי - תרי זימני כתיבי בגד צמר ופשתים זאת
תורת נגע הצרעת בגד הצמר או הפשתים:**

**מנא ליה - לרבי שמעון שום טומאה בשאר בגדים הואיל
ושאר בגדים הסתומים למדין הן מן המפורש:**

תוספות

רבי שמעון בן אלעזר ותנא דבי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד. וא"ת כיון דבשאר בגדים אפי' שלשה על שלשה טהור לר' שמעון בן אלעזר אמאי נקט שלש על שלש ותירץ הרב פורת דנקט שלש על שלש משום פשתן דאפי' שלש על שלש טמא ואע"ג דאמר לקמן (דף כז:): ר"ש בן אלעזר וסומכוס אמרו דבר אחד דאמר סומכוס סיככה בטווי פסולה משמע דהא דקאמר הכא חוץ מפשתן היינו טווי ולא בגד וי"ל דעיקר מילתיה איירי בבגדי פשתן ומ"מ דייק לקמן מדלא קאמר חוץ מבגד פשתן דבטווי נמי איירי וא"ת מאי דוחקיה דאביי לאוקמה דתנא שלש על שלש משום פשתן ולימא דדוקא נקט כמו שאמר רבא ואי משום דלא ליפלוג ר"ש בן אלעזר אתנא דבי ר' ישמעאל הא אביי גופיה קאמר לקמן דהאי תנא דבי ר' ישמעאל מפיק מאידך תנא דבי ר' ישמעאל י"ל דסבירא ליה לאביי הא דמרבה לקמן תנא דבי ר' ישמעאל שאר בגדים היינו אפי' שלש על שלש וסבר דשאר בגדים או יהיה בהן טומאה כמו בצמר ופשתים או יהיו טהורים לגמרי:

השתא שתי וערב מיטמא. תימה לר"י דילמא הא דתנן בפ"א דנגעים (משנה ה) כמה יהא בפקיע ויטמא כדי לארוג בו שלש על שלש היינו בתר דקיי"ל באריג דמיטמא בשלש על שלש אבל כל כמה דלא ידעינן באריג גם שתי וערב לא יטמא אלא כשיהיה כדי לארוג בו הרבה וא"כ היכי אתי שלשה על שלשה בק"ו דשתי וערב ותירץ ר"י דנראה לו להש"ס סברא דאריג שלשה על שלשה עדיף משתי וערב אפי' כדי לארוג בו אלף על אלף ולרשב"א נראה דודאי בבגד שייך לחלק בשיעורו משום דכתב רחמנא בגד דמשמע בגד שלם אבל שתי וערב השיעור תלוי בסברא והיינו שלש על שלש דחזי אפילו לעשירים דהא חזי לאיצטרופי לבגד גדול:

אתי בק"ו. מפרש הרב פורת דהאי ק"ו לא נקט אלא להרווחא דמילתא ובלאו ק"ו נמי אין צריך ריבוי לשלשה על שלשה דכיון דחזו לעניינים ולעשירים בגד חשוב הוא דמה לי שלשה על שלשה ומה לי ד' או ה' אמות כיון שגם זה ראוי כמו זה וכן מוכח מדברי רבא דאמר שלשה על שלשה בשאר בגדים מאו בגד ומנא ליה דילמא איצטריך קרא לבגד שלם אלמא משמע דאין חילוק בין בגד שלם לשלשה על שלשה וכן אביי דמוקי או בגד לשלש על שלש בצמר ופשתים דמיטמא בשרצים ולא מוקי לשלשה על שלשה משום דשלשה על שלשה הוי בכלל בגד ולא צריך ריבוי וכן משמע ממאי דפריך ואימא כי אימעוט משלש על שלש ושם אפרש ויש ליישב דאיצטריך ק"ו דאי לאו ק"ו ה"א בגד משמע בגד שלם אבל השתא דאיכא ק"ו גלי לן דבכל מקום דכתיב בגד הוי שלשה על שלשה:

ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים. פי' בקונטרס אבל שלש על שלש בצמר ופשתים אתי בק"ו ולא נהירא דהא אמרן כיון דלא חזי לעניינים ולעשירים לא אתי בק"ו ונראה לפרש דהכי פריך ואימא לרבות שלשה על שלשה פי' שנרבה שלשה על שלשה בשאר בגדים דהא ליכא מיעוטא למעוטינהו וצמר ופשתים אתי למעוטי שאר בגדים משלש על שלש דאי לאו צמר ופשתים הוה מרבינן בכל בגדים מוהבגד שלש על שלש כיון דקרא סתמא כתיב ומשני צמר ופשתים כתיב והמתרץ לא הבין קושייתו והיה סבור שהמקשה לא ידע דצמר ופשתים כתיב ולהכי הדר פריך אימא כי אימעוט משלש על שלש היינו קושיא ראשונה אלא שמפרש היטב:

ואימא כי אימעוט משלש על שלש. מכאן נמי משמע כפי' הרב פורת דשלשה על שלשה הוי בכלל בגד וק"ו להרווחא דמילתא נקט דאי שלשה על שלשה לא שמעי' מבגד אלא מק"ו א"כ מאי

פריך כי אימעוט משלש על שלש מה צריך מיעוט מהיכא תיתי לרבות שלש על שלש בשאר בגדים דריבויא דוהבגד בצמר ופשתים מוקמית לה אפי' בשלש על שלש דשלשה על שלשה לא איצטרך בצמר ופשתים דהא מק"ו דשתי וערב אתי אבל בשאר בגדים דלא אתי בק"ו דהא בשתי וערב בהדיא כתיב צמר ופשתים איצטרך ריבוי מוהבגד לשלש על שלש ומיהו שמא המקשה סבר דיש לרבות בשאר בגדים שלש על שלש כמו בצמר ופשתים כיון דקרא סתמא כתיב וחד ריבוי לכולהו:

תרי מיעוטי כתיבי. ואם תאמר לשתוק מריבויא דוהבגד וע"כ שלש על שלש טמא בצמר ופשתים דאי לאו הכי תרי מיעוטי למה לי וי"ל. דאי לאו ריבויא דוהבגד הוה מוקמינן תרי מיעוטי לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות (ולבי מהסס דהיאך נאמר דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים ויותר נראה לומר כיון דאיכא לאוקמי שפיר תרי מיעוטי ליכא למימר דאתי לרבות) [ת"י] ושלש על שלש בצמר ופשתים ה"א דטהור אבל השתא דכתיב ריבוי דוהבגד ע"כ הנך תרי. מיעוטי אתי למיעוטי ולא לרבות דאי לרבות מוהבגד וחד מיעוט הוה ידעינן שלשה על שלשה בשאר בגדים כדפרישית לעיל וא"ת אכתי לשתוק מריבויא דוהבגד וחד מיעוטא ולא ניכתב אלא חד צמר ופשתים ואנא ידענא דשאר בגדים דלא יטמאו בנגעים דמהיכא תיתי וידעינן נמי דצמר ופשתים מיטמו בשלש על שלש דאי לאו הכי אמאי כתב רחמנא טומאה כלל בבגד צמר ופשתים דשלשה על שלשה שמעינן מק"ו דשתי וערב אלא ודאי לשלש על שלש אתיא וי"ל דהשתא דגלי לן קרא דשייכי טומאה דנגעים בבגדים ילפינן השיעור שפיר בק"ו דשתי וערב אבל אי לאו איכתיב טומאת בגדים לא הוה ילפינן מק"ו דשייך טומאה בבגד וה"א דאין שייך נגע אלא בשתי וערב אבל בבגד לא שייך נגע דשמא לא יבא בו נגע כלל:

עין משפט ונר מצוה

סט א מי' פי"ב מהל' טומאת צרעת הלכה י', ומי' פכ"ב מהל' כלים הלכה י"ב:
מתוך: עין משפט ונר מצוה/שבת/פרק ב (עריכה)

ע ב מי' פי"ג מהל' טומאת צרעת הלכה א', סמג עושין רלח:

ראשונים נוספים

- רי"ף על הפרק
- רא"ש על הפרק

רבינו חננאל

רבינו חננאל

מתוך: רבינו חננאל על הש"ס/שבת/פרק ב (עריכה)

ואתא אביי למימר כי רבי שמעון בן אלעזר כתנא דבי ר' ישמעאל תני הא מתניתא דיליה ודחי רבא ואמר שלשה על שלשה טפחים בשאר בגדים זולתי בגדי פשתן איכא בינייהו. ר' שמעון בן אלעזר לא מינט שאר בגדים אלא משלשה על שלשה. אבל ג' על ג' טפחים אפילו דשאר בגדים מקבלי טומאה ותנא דבי רבי ישמעאל סבר לא איקרי בגד אלא צמר ופשתים. ובגדים אחרים שעושין משאר

עצים לאו בגדים נינהו ולא מיטמא ג' על ג' ולא שלשה
על שלשה.

חידושי הרמב"ן

חידושי הרמב"ן

מתוך: [חידושי הרמב"ן על הש"ס/שבת/פרק ב](#) (עריכה)

שלשה על שלשה

דחזו בין לעניים בין לעשירים אתי בק"ו. פי' לאו דוקא
בק"ו אלא אתי בתורת טעמא שדינו כדין בגד שלם
וכ"מ שאמר הכתוב בגד אף שלשה על שלשה במשמע
כיון דחזו לעניים ולעשירים תדע דקאמרינן חד
למעטינהו משלש על שלש וחד למעטינהו משלשה על
שלשה ואכתי כיון דכולהו צריכי מייעוטי הנ"ל דבגד
שלם אינו מטמא דקאמר אף כל בגד ופשתן והוה צריך
תלתא חד למעוטי בגד שלם וחד למעוטי שלשה על
שלשה וחד למעוטי שלש על שלש אלא ש"מ שלשה
על שלשה היינו בגד שלם ועוד דקאמר אביי דהאי או
בגד מבעי ליה לרבות שלש על שלש בצמר ופשתים
דמטמא בשרצים ואמאי נימא כי אצטריך לשלשה על
שלשה דהאי לא אתי בק"ו דשתי וערב בשרצים לא
מטמא וקאמר רבא נמי אי ס"ד נגעים חמירי לכתוב
רחמנא בשרצים וליתו נגעים ולגמרו מיניה ואמאי אי כ'
רחמנא בשרצים ה"א ריבויא לשלשה על שלשה דלא
אתו בשרצים בק"ו כדאמרן, ועיקר בגד לבגד שלם וכן
נמי כי הדר ביה רב לקמן כי היכי דלא ליפוק דתנא דבי

ר' ישמעאל מאידך תנא דבי ר' ישמעאל הול"ל דשלשה על שלשה בשאר בגדים לרשב"א אית ליה לתנא דבי ר"י לית ליה ואו בגד לשאר בגדים שלמים אתא ומנ"ל לרבוי מיניה ג' על ג' אלא ש"מ מכיון דאמרינן דחזו בין לעניין ובין לעשירים לא בעי ק"ו, דבכלל בגד הוא ואין חילוק ביניהם לבגד לם שהרי לא נתנה שיעור לבגד אלא כל שראוי לעניים ולעשירים בגד האמור בתורה: ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים. פירש"י ז"ל ולשלש על שלש בצמר ופשתים מיטמו בק"ו והאי ריבוי לשלשה על שלשה אתא ולשאר בגדים, והזקיקו לרש"י ז"ל לפרש כן משום דאמרינן בסמוך ואימא כי אמעטו משלש על שלש אבל שלשה על שלש מיטמו, והוא ז"ל סובר דשלשה על שלשה מריבוי דוהבגד קאמר דאיטמו וכיון שכל שלש על שלש מנ"ל דקא מצרכת ליה מיעוטא בשאר בגדים אלא ש"מ דאתיא בק"ו וזה פי' של תימא שהרי עדיין בין שיניו הוא מה שאמר שלש על שלש לא אתי בק"ו והיאך חזר בו בשתיקה ועוד דא"כ נמי מקשה ידע שיש חילוק בין צמר ופשתים לשאר בגדים דבצמר ופשתים שלש על שלש טמאין דאתי בקל וחומר ובשאר בגדים שלשה על שלשה ומה חילוק בין קושיא ראשונה לשניה ומה תירץ לו בשאמר א"ק צמר ופשתים הרי לא בא המקשה לשוותן ולעקור המיעוט שמיעטן התורה, ויצטרך רש"י ז"ל לפי פירושו דלומר דהאי מתרץ טעמא, וא"ל איהו הכי קאמינא אימא כי אימעטי משלש על שלש דאתי בק"ו אבל משלשה על שלשה לא וזה דוחק ומ"מ אי אפשר כדאמרן לפיכך נ"ל דמעיקרא קס"ד דליכא מיעוטא בקרא למעט שאר בגדים אלא שאין מפורשין בתורה אלא צמר ופשתים ולפ"ז הקשו ואימא ריבויא

לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים ולא לרבות שלש על שלש בצמר ופשתים ויהיו שאר בגדים וצמר ופשתים שוין, ואע"פ שאמרה תורה צמר ופשתים הרי עתשה תורה שאר בגדים כצמר ופשתים מריבוי הכתוב, נמצא צו"פ מן המקרא ושאר בגדים מריבוי כדאשכחן בכמה דוכתי, וא"ת מסתברא קאי אצו"פ מרבה צו"פ, לא היא דאדרבה מסתברא קאי בשלשה על שלשה, דמרבה שלשה על שלשה דחזי בין לעניינים בין לעשירים ומפרקי א"א לרבות שאר בגדים להשוותן לצו"פ שהרי מיעטן הכתוב בפ"י, וע"כ לא בא הכתוב אלא למיעוט דאל"ה לא לכתוב רחמנא לא צו"פ ולא ריבוי והבגד, והיו כולן באין, והדר אקשיה ואימא כי אימעות משלש על שלש שנתרבו בצו"פ מוהבגד אבל שלשה על שלשה מיטמו ול"צ ריבוי כיון שהם ראויין בין לעניינים בין לעשירים שכיון שנתרבה שלש על שלש בצו"פ אע"ג שכ' מיעוט לשאר בגדים אין אנו מעמידין אותו המיעוט אלא למעט המיעוט שבצו"פ שהוא שלש על שלש, אבל שלשה על שלשה דין הוא שלא נמעט אותו שבא מן הדין שהרי ראוי בין לעניינים בין לעשירים וא"צ פסוק לרבות מאחר שאנו מקיימין המקרא שאמר צו"פ וחלקנו בין צו"פ לשאר בגדים וכבר פירשנו דכי אמרינן שלשה על שלשה היינו בגד שלם של שאר בגדים שאין חילוק בין בגד שלם לשלשה על שלשה, ואף לדברי רש"י ז"ל צריך אתה לומר כן:

חידושי הרשב"א

מתוך: [חידושי הרשב"א על הש"ס/שבת/פרק ב](#) (עריכה)

רבא אמר שלשה על

שלשה בשאר בגדים איכא בנייהו: רבא סבר דרבי שמעון דאמר אין בו משום שלש על שלש דוקא קתני שלש על שלש, דאי לא ליתני סתם כתנא דבי רבי ישמעאל, ואביי סבר דלאו דוקא, אלא דאגב אורחיה אתא לאשמועינן דשיעור פשתים נמי שלש על שלש. ואם תאמר ומאי דוחקיה דאביי לאפוקה לדר' שמעון מפשטה ואמר דשלש על שלש לאו דוקא. יש לומר משום דאביי מיסבר סבר דאם איתא דנהגא טומאת שרצים בשאר בגדים כנ"ל על כרחין אפילו שלש על שלש מטמא בהן, (ד)מדגלי רחמנא בנגעים בצמר ופשתים דשלש על שלש ככגד גדול, וק"ו הדברים ומה נגעים קלים שאין שאר הבגדים מטמאין בהם, עשה בהם שלש על שלש כשלשה על שלשה, שרצים חמורים ששאר בגדים מטמאין בהם, אינו דין שנעשה בהן שלש על שלש כשלשה על שלשה. ואם תאמר והא אביי הוא דאמר לקמן (כו, א) דלא אמרינן מדגלי רחמנא בנגעים הוא הדין לשרצים. התם הוא למאי דסבירא ליה דאין שאר בגדים מטמאין כלל בשרצים, והלכך כיון דבשרצים לא מטמא אלא צמר ופשתים בלחוד, אי לא דרבי בהו נמי קרא שלש על שלש בצמר ופשתים לא ילפינן להו ממאי דגלי רחמנא בנגעים, דאדרבא השתא איכא למימר דנגעים חמירי שכן שתי וערב טמא בהן. ולרבא אפשר נמי דרבי שמעון בן אלעזר אית ליה כתנא דבי רבי ישמעאל, ונלמוד סתום מן המפורש, ומה כאן

צמר ופשתים אף כל צמר ופשתים, ואי לאו דכתב רחמנא (ויקרא יא, לב) גבי שרצים או בגד, לא מטמא בהו שאר בגדים כלל, אלא דרבינהו קרא מאו בגד, וכיון דלא אתי אלא מרבויה לא מרבינן בהו אלא בגד שלם דהיינו שלשה על שלשה הא שלש על שלש לא, ולא אמרינן בהו מדגלי רחמנא בנגעים דשלש על שלש כשלשה על שלשה אף בשרצים נעשה בהן שלש על שלש כשלשה על שלשה, דע"כ לא אמרינן מדגלי רחמנא אלא במה שנתפרש עיקר טומאתו בנגעים כצמר ופשתים, דכיון דטמאן הכתוב בנגעים אף על פי שטיהר בהן שאר בגדים נעשה בהן שלש על שלש כשלשה על שלשה, אלמא גלי לן בהאי רחמנא דבגד שלש על שלש דצמר ופשתים חשיב כבגד שלשה על שלשה, אבל בשאר בגדים דלא הוו מטמאי כלל אי לאו רבויה דאו, כי מרבינן בהו לא מרבינן אלא בגד שלם דהיינו שלשה על שלשה.

ואם תאמר ולרבא מנא ליה דרבי שמעון בן אלעזר דאית ליה דאף כל צמר ופשתים כתנא דבי רבי ישמעאל, דילמא לרבי שמעון בן אלעזר לא ילפינן סתום ממפורש, ובנגעים דאית בהו משום שלש על שלש בצמר ופשתים מרבויה דוהבגד (ויקרא יג, מז), ובשרצים מדגלי רחמנא בנגעים, ושאר בגדים בנגעים כלל כלל לא דתרי מיעוטי כתיבי, ושאר בגדים דשרצים מדכתיב או בגד, וכאן גלי לן הכתוב דבגד האמור בנגעים לא בנה אב שהרי בגד האמור בשרצים אפילו שאר בגדים במשמע, וכפשטה דאיך תנא דבי רבי ישמעאל אליבא דאביי דמשמע דכלל בגדים האמורים בתורה סבירא ליה דכל בגדים במשמע מדגלי רחמנא בבגד שבשרצים דכל בגדים מטמאין בהן

מדכתיב בהו או בגד, והיינו דאיצטריך רבא לרבות שאר בגדים בשרצים מאו בגד ולא קאמר מדכתיב בגד סתם, דהכי קאמר, בגד אילו לא נאמר אלא בגד הייתי אומר דאין לי אלא בגד צמר ופשתים, מדפרט לך הכתוב באחד מהם בגד צמר ופשתים דההוא בנה אב, מנין לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים, כלומר: מנין דבגד סתם לאו היינו צמר ופשתים דוקא אלא כל בגדים במשמע, תלמוד לומר או בגד, כלומר: כתב רחמנא או לגלויי דלא אמרינן דבגד סתם היינו צמר ופשתים, וצמר ופשתים דפרט הכתוב בנגעים לחדושו בא ולומר דאין שאר בגדים מטמאין בנגעים כלל, ומיהו שלש על שלש בשאר בגדים לא, משום דבגד סתם לא משמע פחות משלשה על שלשה.

ויש לומר מדאמר אביי ר' שמעון ותנא דבי ר' ישמעאל אמרו דבר אחד, ואמר רבא שלשה על שלשה איכא בינייהו, משמע דרבא נמי מודה דאמרו דבר אחד דבגד סתם אינו בכל מקום אלא צמר ופשתים, אלא בשרצים דרבינהו רחמנא מאו בגד, הא בשאר מקומות דלא רבי בהו קרא כטומאת שכבת זרע ואי נמי בציצית אינו אלא צמר ופשתים. והצריכו לרבא לומר כן ואף על גב דאיהו לא סבירא ליה הכין אלא כרבנן דפליגי עליה דתנא דבי ר' ישמעאל וכדמחייב איהו שאר בגדים בציצית כדאיתא בסמוך ובריש פרק קמא דיבמות (ד, ב) ובמנחות פרק התכלת (לט, ב), משום דקשיתיה ההוא טעמא דאמרן דכל מאן דאית ליה דבגד סתם היינו אפילו שאר בגדים על כרחין אפילו שלש על שלש מטמא בהו כדגלי רחמנא בנגעים שעשה בבגדים המטמאין בהן שלש על שלש כשלשה על שלשה וקל וחומר הדברים כמו שכתבנו.

שלשה על שלשה דחזי בין לעניים בין לעשירים אתי בקל וחומר: פירוש: לאו קל וחומר ממש קאמר, אלא לרווחא דמלתא נקט, דשלשה בטעמא מיתרבו דבגד שלם נינהו דכיון דחזו בין לעניים בין לעשירים מאי שנא מבגד גדול, שאם אי אתה אומר כן אף אני אומר אמה ואמתיים. ותדע לך מדאמרינן בסמוך תרי מיעוטי כתיבי חד למעוטי שלש על שלש וחד למעוטי שלשה על שלשה, ואם איתא אכתי איצטריך קרא אחרינא למעוטי בגד שלם. ועוד מדאמר רבא בגד אין לי אלא בגד שלשה על שלשה בשאר בגדים מנין ת"ל או בגד, ואם איתא נוקמיה לבגד גדול אבל שלשה שלשה לא. ועוד לאביי דאמר האי או בגד מיבעי ליה לרבות שלש על שלש בצמר ופשתים דמטמא בשרצים, הוה ליה למימר לרבות שלשה על שלשה בצמר ופשתים, דהא בשרצים לא כתיב שתי וערב, ואכתי שלשה על שלשה בצמר ופשתים דמטמא בשרצים מנא ליה. אלא דטעמא כדאמרן דשלשה על שלשה בטעמא אתו, דהיינו שלשה על שלשה היינו בגד שלם כיון דחזי בין לעניים בין לעשירים.

ומיהו קשיא לי הא, מדאמרינן ואימא לרבות שלשה על שלשה, ואהדר ליה ולאן ק"ו הוא, ואי איתא מאי קאמר ואימא לרבות שלשה על שלשה, דהא אינהו לא צריכי קרא דהיינו בגד. ויש לומר דמעיקרא לא איתברר להו דלהוי שלשה על שלשה כבגד אלא מקל וחומר דשתי וערב, אבל השתא דכתיב שתי וערב ומייתי להו לשלשה על שלשה מינייהו בק"ו, ממילא שמעינן דבכל דוכתא שלשה על שלשה כבגד שלם כיון דחזו בין לעניים בין לעשירים כשתי וערב, אבל שלש על שלש אף על גב דרבייה רחמנא בנגעים מוהבגד, לאו גלויי

מילתא בעלמא הוא שיהא כבגד שלם, כיון דלא חזי לעניינים ולעשירים כבגד גדול, אלא היכא דרבייה רבייה, הא בעלמא לא. כך נראה לי.

טעמא דכתב קרא הא לא כתב קרא לא אמרינן:

ודוקא שלש על שלש הא פחות מכן לא מטמא. ואיכא למידק דהא אמרינן לקמן (סג, ב) דאריג כל שהוא טמא. תירצו בתוס' (ע"א ד"ה אין) דהתם בשאין דעתו לארוג בו יותר. והא דאמרינן נמי לעיל דשלש על שלש אין מסככין בו דמשמע הא פחות מכן מסככין, איכא למידק דהא אמרינן בפ"ק דסוכה (טז, א) דמטלניות שאין בהן שלש על שלש אין מסככין. י"ל דההיא בבא מבגד גדול, והכא בשלא ארג בו יותר עדיין.

ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים:

ואיכא למידק והיאך אפשר לומר כן, והלא כבר אמרו דשלש על שלש בצמר ופשתים לא מיטמו אלא מרבויה דוהבגד דמקל וחומר לא אתי, וכשאתה מרבה ממנו שלשה על שלשה בשאר בגדים, אם כן שלש על שלש אפילו בצמר ופשתים לא מיטמו דמנא תיתי, והלכך צמר ופשתים ושאר בגדים שוין הן לגמרי, ואם כן צמר ופשתים למאי אתא. ואם תאמר דהיינו מאי דקא מתרין ואזיל אמר קרא (ויקרא יג, מז) צמר ופשתים צמר ופשתים אין מידי אחרינא לא, הא לא אפשר, דאם כן מאי קא פריך תו ואימא כי מיעט שאר בגדים משלש על שלש אבל שלשה על שלשה מיטמו, ומנא לן דמיטמו כיון דאיצטריך והבגד לרבות שלש על שלש בצמר ופשתים.

ורש"י ז"ל פירש: דקסבר דשלש על שלש בצמר ופשתים אתי בקל וחומר. ואינו מחוור, דהא אמרינן דשלש על שלש בצמר ופשתים לא אתי בקל וחומר

ומינה קא סליק. ואפילו אתה אומר דהשתא קא הדר ביה, הוה ליה לפרושי הכין בהדיא, ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים, דאילו שלש על שלש בצמר ופשתים מקל וחומר קא אתי. ופירשו בתוס' דהשתא משמע ליה לתלמודא דוהבגד דאתא לרבות כל שהוא אפילו של שלש על שלש דחזי מיהא לעניינים והוא הדין לשלשה על שלשה דשאר בגדים, ומיהו שלש על שלש דשאר בגדים אי אפשר לרבות דאם כן צמר ופשתים למאי אתא, ומאן דמתרין לה אמר קרא בגד צמר ובגד פשתים הוה טעי וסבר דמקשה לא הוה ידע דצמר ופשתים כתיב, והיינו דמהדר ליה אמר קרא בגד צמר בגד פשתים, והיינו דהדר פריך ואימא כי מיעט קרא, כלומר: הכי קאמינא אימא כי אמעיט משלש על שלש, וביאר לו עכשיו מה שהקשה לו מעיקרא. ואינו מחוור כלל. ועוד קשה למה שפירש רש"י ז"ל אמר קרא בגד צמר ופשתים לאחר שכלל פרט לומר דאפילו בגד גדול דוקא צמר ופשתים, ואם כדבריו מאי קא מקשה תו ואימא כי מיעט שאר בגדים משלש על שלש, דהא אחר שכלל בגד שהוא גדול פרט.

ויש לפרש ואימא לרבות שלשה על שלשה בשאר בגדים הא שלש על שלש לא מיטמו כלל ואפילו בצמר ופשתים, דהא אמאי דקאמרינן דכולי עלמא מיהא שלש על שלש בצמר ופשתים מטמא מנא לן אתינן. ומשום הכי קא דייק ואזיל אכתי מנא לן, דאימא דוהבגד לא לרבות שלש על שלש קא אתי דאיהו לא חזי אלא לעניינים דטפי משמע דנרבה מיניה בגד שלם בשאר בגדים דחזי בין לעניינים בין לעשירים דהאי והבגד מרבה בגד שלם, ואהדר ליה אמר קרא בגד צמר בגד

פשתים, ואם כן למה פרט בהן הכתוב כיון דליכא חילוק בין צמר ופשתים לשאר בגדים ואיצטריך למיכתב והבגד לרבות שאר בגדים, לא ליכתוב רחמנא צמר ופשתים ולא ליכתוב והבגד, הדר אקשי, אין ודאי מדכתיב צמר ופשתים למעט בא והבגד לרבות שלש על שלש בצמר ופשתים, אלא דאכתי אימא דכי מיעט רחמנא שאר בגדים משלש על שלש דרבינהו רחמנא בצמר ופשתים, ומאי דרבי בצמר מיעט בשאר בגדים, ואהדר ליה תרי מיעוטי כתיבי, חד למעוטי שלש על שלש וחד למעוטי שלשה על שלשה דהיינו בגד שלם.

תוספות רי"ד

תוספות רי"ד

מהדורות תליתאה ורביעאה:

מתוך: [תוספות רי"ד/שבת](#) (עריכה)

רבא אמר שלשה על שלשה

בשאר בגדים איכא בינייהו לר"ש בן אלעזר אית לי קשיא לי כיון דאיכ טומא' לשלש' על שלש היכי אמר ר"ש בן אלעזר דמסככי בשלש על שלש והא הו"ל בלאי כלים ואמר' בפרק קמא דסוכה אמר ר' אמי בר טביומי סיככה בבלאי כלים פסולת ואמר אביי במטלניות שאין בהן שלש על שלש דלא לעשירים חזי ולא לענים חזו ואמר' תניא כוותי' דרבי אמי בר טביומי מחצלת של שיפא ושל גמי שיריה אע"פ שנפחתו מכשיעור אין מסככינ אלמא כיון דשלש על שלש

מקבלי טומאה אין מסככין בפחות משלש דהו"ל בלאי כלים ה"נ כיון דשלשה על שלשה מיטמו בשאר בגדים אל יסכך בפחות מיכן דהו"ל להו בלאי כלים ויש לומר דאמר לך רבא דרשב"א ס"ל דמסככין בבלאי כלים כיון דלא מיקבלו טומאה וס"ל כמאן דדחי התם מאי דתנן המקרה בארוכות המטה דבעי לסיועי מינה לר' אמי דטעמא דמילתא הוא משום דאין מסככין בבלאי כלים ואמרי לא בארוכה ושתי כרעים דחזו למיתבא עלייהו ומשדא אשלא אבל לעולם מותר לסכך בארוכות לבדו ואף על פי שהן בלאי כלים:

קישורים חיצוניים

צורת הדף: [באתר היברובוקס](#) • [באתר דף יומי \(עם אפשרות האזנה\)](#) • [באתר שיתופתא](#)
הדף עם פרשנים: [באתר "תא שמע"](#) • [באתר "על התורה"](#) • [באתר "ספריא"](#) • [באתר](#)
["מרכז שטיינזלץ"](#) • [ביאור "חברותא" באתר ויקישיבה](#)

About this digital edition

This e-book comes from the online library [Wikisource](#)^[1]. This multilingual digital library, built by volunteers, is committed to developing a free accessible collection of publications of every kind: novels, poems, magazines, letters...

We distribute our books for free, starting from works not copyrighted or published under a free license. You are free to use our e-books for any purpose (including commercial exploitation), under the terms of the [Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported](#)^[2] license or, at your choice, those of the [GNU FDL](#)^[3].

Wikisource is constantly looking for new members. During the realization of this book, it's possible that we made some errors. You can report them at [this page](#)^[4].

The following users contributed to this book:

- Roxette5
- Neriah
- Testbot
- הלל שטיינזלץ
- Zhuyifei1999
- Siebrand

- Maat
- Skalman
- Ftiercel
- Marc

-
1. [↑ https://wikisource.org](https://wikisource.org)
  2. [↑ https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0](https://www.creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0)
  3. [↑ https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html](https://www.gnu.org/copyleft/fdl.html)
  4. [↑ https://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium](https://wikisource.org/wiki/Wikisource:Scriptorium)